

19 november 1959

U 13299/59 - C 46 - P1/PS9.

P 17 9828/11

GEHEIM

Land: Groot-Brittannië.

Onderwerp: Enige buitenlandspolitieke problemen.

Referenties:

Datum van waarneming: November 1959.

Bron: Betrouwbaar.

Informant: Een zegsman van het Foreign Office.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minis ter-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

10-11-73 1170-11/1-9

Groot-Brittannië - Politiek - Enige buitenlandspolitieke problemen

Van een zezman in het Foreign Office werd het volgende vernomen.

1. De topconferentie

De voornaamste zorg is "to keep up the momentum". Dat wordt als volgt geïnterpreteerd: er is een zekere mate van ontspanning ingetreden, er is een vermeerderd contact met de Sowjet-Unie. Van deze veranderde atmosfeer moet gebruik gemaakt worden, o.a. door het houden van een topconferentie. Terwijl aanvankelijk aan een zeer spoedige topconferentie werd gedacht is dat nu onmogelijk geworden door nieuwe punten op de internationale agenda: Kroesjtsjows bezoek aan Parijs in het bijzonder. Onder die omstandigheden is het opschuiven van de topconferentie niet dramatisch. Dat zou het alleen geweest zijn wanneer het contact tussen Oost en West, dat zorgvuldig werd opgebouwd, weer zou zijn afgebroken. Maar door Kroesjtsjows bezoek aan De Gaulle wordt dat contact juist voortgezet en in zoverre wordt het "momentum" dus inderdaad "kept up". Dat De Gaulle zijn eigen gesprek met Kroesjtsjow zou willen hebben was sinds enige tijd wel duidelijk. Dat hij het nu krijgt is geen nadeel. Integendeel, het zou de generaal alleen hebben kunnen frustreren indien hij het niet gekregen had en dat zou hem ook voor het Westen niet gemakkelijker gemaakt hebben. Tot op zekere hoogte kan het voor het Westen nadelig zijn dat nu een bilaterale diplomatie tussen de SU enerzijds en de voornaamste westelijke mogendheden anderzijds in de plaats is getreden van overleg tussen de SU en een aaneengesloten Westen; de nu gevolgde procedure geeft de Sowjetrussische premier een zekere mogelijkheid tot manoeuvreren, maar gezien het feit dat de tussen de westelijke mogendheden bestaande meningsverschillen toch al op straat liggen, is dat geen doorslaggevend bezwaar. Bovendien worden de meningsverschillen vaak overaroven en het kan dus heel goed zijn dat Kroesjtsjow, in stede van de meningsverschillen bevestigd te vinden en ze te vergroten, juist zal ondervinden dat op de essentiële punten de westelijke mogendheden het toch wel eens zijn.

GEHEIM

-2-

Er blijft zeker verschil van mening met De Gaulle over aard en doel van een topconferentie. In de Britse aanpak gaat het er voornamelijk om dit een dergelijke conferentie wordt gehouden en vervolgens tot nieuwe conferenties op hetzelfde of op ander niveau aanleiding geeft. De Fransen denken klaarblijkelijk meer aan een topconferentie, die ook werkelijk een aantal openstaande punten regelt en beslist. Intussen zijn dit bepaald geen onoverbrugbare standpunten. De Britse regering heeft niets tegen een dergelijke voorbereiding, mits die maar niet ontardt in sabotage van het voortgezet contact tussen Oost en West. Omgekeerd ziet ook de Franse regering wel in dat de problemen die Oost en West verdeeld houden te omvattend zijn om eens en vooral op een conferentie van enkele dagen geregeld te kunnen worden. Harerzijds vindt ook de Britse regering wel dat een topconferentie iets meer zou moeten doen dan alleen maar gehouden worden. Denkbaar is vooral dat een interim-regeling voor Berlijn zou worden gevonden. Met name de resultaten van Camp David hebben de Britse regering in die hoop, die in eerste aanleg was gebaseerd op het verloop van de conferentie van Genève, versterkt.

De wijze waarop de Britse regering het vraagstuk van de betrekkingen met de SU ziet, is bepaald geen element van splijting in het westelijk bondgenootschap. Het is nu wel duidelijk dat de Amerikanen de politiek van "roll back" - waar de Britse regering in de grond van de zaak nooit in heeft geloofd - hebben opgegeven, en dat Eisenhowers opvattingen voor een zeer belangrijk deel samenvallen met en beïnvloed zijn door die van Macmillan. Uit wat De Gaulle op zijn persconferentie in Parijs over de Sowjetrussische houding heeft gezegd blijkt wel dat hij, ook al weer in hoofdzaken, heel wat dichter bij de Brits-Amerikaanse opvatting staat dan vaak werd verondersteld.

2. Het bezoek van Adenauer aan Macmillan

a. Achterdocht wegens Britse weekheid ten opzichte van de z.g. DDR: Het is de Britse regering niet helemaal duidelijk waarop die achterdocht eigenlijk is gebaseerd. In geen stadium van de ontwikkeling heeft de Britse regering

gespeeld met de gedachte van erkenning van het Oostduitse regime. Nooit heeft de Britse regering enige verklaring afgelegd over de Oder-Neisselijns. Alleen Duitslands intiemste bondgenoot, Frankrijk, heeft zulks gedaan.

- b. Achterdocht wegens "Disengagement", Rapackiplan, Europese zones, uitdunning, etc: Bij een beoordeling van de Britse politiek moet men in aanmerking nemen dat de Britse regering op deze punten onder sterke binnenlandspolitieke druk heeft gestaan en nog altijd staat. De Labour Party heeft duidelijk omschreven ideeën hierover en een Britse regering die haar ontspanningswil wilde bewijzen moest hiermee tot op zekere hoogte rekening houden. Die noodzaak is met de conservatieve verkiezingsoverwinning niet verdwenen. - Afgezien van dergelijke tactische overwegingen blijft het de overtuiging van de Britse regering dat het zin zou kunnen hebben met de SU nader te overleggen over ontspanningszones in Europa. De regering wil echter niet verder gaan dan ook de bondgenoten bereid zijn te gaan. Overleg hierover heeft in de maanden die volgden op Macmillan's bezoek aan de SU geleid tot de bekende formuleringen van het op de conferentie van Genève op 14 mei j.l. aangeboden packageplan en met name tot de voorzieningen van Stage III van dat plan. Met die formuleringen is de Bondsregering accoord gegaan. De Britse regering wil niets meer of anders dan in het package-plan, met toestemming van de Duitsers, is opgenomen. Hoe hier dus reden voor achterdocht zou kunnen zijn is de Britse regering niet recht duidelijk.
- c. De topconferentie: Adenauer schijnt Berlijn en Duitsland liever niet op een topconferentie behandeld te zien, uit vrees voor westelijke concessies ten detrimente van Duitsland. Omgekeerd is de Britse regering van mening dat met name de Berlijnse kwestie een van de weinige dingen is, die op een topconferentie met kans op succes zouden kunnen worden behandeld. Die tegenstelling behoeft niet onoverbrugbaar te zijn, wanneer Adenauer er maar van overtuigd kan worden dat het Westen, en ook Macmillan, bepaald niet van plan zijn om terwille van een interim-agreement over Berlijn de concessies te doen die

-4-
Adenauer schijnt te vreesen. Wordt die vrees weggenomen, dan kan Adenauer zijn verzet tegen de behandeling van de Berlijnse kwestie opgeven.

- d. Ontwapening: Adenauer wil klaarblijkelijk de ontwapening bovenaan op de agenda hebben. De Britse regering is er niet tegen dit punt óók te behandelen, maar zij wenst het in geen geval als enig of ook maar centraal punt. De ontwapening is namelijk een zaak waarover al jaren lang wordt onderhandeld en het zal waarschijnlijk nog jaren kosten om tot een resultaat van enige omvang te komen. Het zou dus een verkeerde ambitie zijn om een dergelijk punt, dat op korte termijn geen uitzichten op spectaculair succes opent, tot het belangrijkste punt van overleg op een topconferentie te willen maken. Dat zou immers betekenen dat de kans op mislukking er des te groter door zou worden. Een topconferentie zou al een succes zijn als op enkele zeer bescheiden punten resultaat kon worden behaald (Berlijn) en wanneer het verloop op zichzelf aanleiding zou zijn tot afspraken over de verdere procedure voor voortgezet contact tussen Oost en West.

3. De verhouding tussen de Zes en de Zeven

De Britse regering blijft twee bezwaren zien. In de eerste plaats dat van een economische "split" in Europa. Maar belangrijker nog is dat van een politieke "split" in de Nato. Het is immers duidelijk dat de voornaamste partners van de Zes streven naar intensieve politieke consultatie. Zolang die consultatie dingen betreft die de Zes uitsluitend aangaan, is daartegen van Britse zijde weinig in te brengen. Zodra echter die consultatie dingen betreft die ook anderen en met name het Verenigd Koninkrijk aangaan, bestaan daartegen overwegende bezwaren. Op deze wijze immers zou de Nato uiteenvallen in een continentaal en een Anglo-Amerikaans blok en de WEU zou van iedere zin ontloot worden.

Op welke wijze nu concreet de beroemde "bridge" tussen de Zes en de Zeven, tussen het continent en het Verenigd Koninkrijk zou moeten worden geslagen is ook de Britse regering nog niet recht duidelijk. Hier en daar begint zich een stemming af te tekenen om oplossingen te zoeken in het kader van Nato en WEU.